

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ การศึกษาสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษา มีความอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของรัฐด้านหลักสูตร จัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อโดยให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขึ้นเอง โดยให้โรงเรียนจัดทำในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดมุ่งหมายเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ 12 ปี มาตรฐานการเรียนรู้แบ่งเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี โรงเรียนจัดทำสาระรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545 โดยใช้ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย และใช้ในโรงเรียนทั่วไป ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 มาจนถึงปัจจุบัน ผลจากการวิจัย และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร ในช่วงระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจ และมีแนวคิดหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตรกระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติและผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มากทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการ

จัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา การเทียบโอนผลการเรียน ปัญหาคุณภาพของผู้เรียน ในด้าน ความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -2554) มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมาย การพัฒนาผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ โรงเรียนโดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ มาตรฐานฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ละ ชั้นปี เกณฑ์การวัดประเมินผล ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อ โรงเรียนได้นำไปใช้และเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนเพิ่มเติมได้ตาม ความพร้อมและจุดเน้นของโรงเรียน

เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสม และเกิดความชัดเจนต่อโรงเรียน ในการนำ หลักสูตรสู่การปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่ง ที่ สพฐ 293 /2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ 2551) โดยเริ่มใช้ในปี การศึกษา 2552 ในโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 55 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมศึกษา ประเภทละ 185 โรงเรียน ได้มาจากการคัดเลือกของ เขตพื้นที่การศึกษา 185 เขต ๆ ละ 3 โรงเรียน และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 9 โรงเรียน นอกจากนี้ยังใช้ในโรงเรียนที่มีความพร้อมและแสดงเจตน์จำนงที่จะใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่ขนานกับโรงเรียนต้นแบบ อีกจำนวนประมาณ 1,000 โรงเรียน โดยในปีการศึกษา 2552 นี้จะใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 และใช้ในระดับชั้นที่ สูงขึ้นในปีการศึกษาถัดไปจนครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2554 สำหรับโรงเรียนทั่วไปจะเริ่มใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2553 หลักสูตรนี้เป็น หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุ คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว ด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอิงมาตรฐานการจัดการ

เรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายในการวัด และประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้วางแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและใช้หลักสูตรตลอดแนว ทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรระดับสถานศึกษาตลอดจนแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ตามภารกิจดังกล่าวนี้งานพัฒนาหลักสูตร อยู่ในงานด้านวิชาการถือว่าเป็นหัวใจหรือเป็นงานหลักที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก หลักสูตรสถานศึกษาจะมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยในการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ (ธวัชชัย ชัยจิตวิทยากุล และคณะ, 2545, หน้า 18) การพัฒนา และการใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันรวมทั้งเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการดำเนินงานในสถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน มีภารกิจในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรภายในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริม และดูแลด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2551 จึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและขยายผลการใช้หลักสูตรไปสู่โรงเรียนทั่วไป ที่จะใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2553 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของข้าราชการครูโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของข้าราชการครู โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตร ระดับสถานศึกษาของข้าราชการครูโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก ตามประเภทการจัดการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของข้าราชการครูโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาค้นคว้าต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

ด้านที่ 3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552 จำนวน 9 โรงเรียน 480 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552 จำนวน 9 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (R.V.kerjcie and D.W.Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 42) ได้จำนวน 220 คน และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามประเภทการจัดการศึกษา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้าราชการครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามประเภทการจัดการศึกษา ดังนี้

3.1.1 โรงเรียนประถมศึกษา

3.1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

3.1.3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

3.2.3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดเห็น หมายถึง ทศนะหรือความรู้สึกของข้าราชการครูโรงเรียนต้นแบบการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในจังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อการบริหาร หลักสูตรระดับสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน 3) ด้านการกำกับดูแล คุณภาพ ออกมาเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

2. การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับสถานศึกษา หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ พัฒนาและใช้หลักสูตร ตามแนวทางการบริหารงานจัดการหลักสูตรของสำนักวิชาการ และมาตรฐาน การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2551 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการการออกแบบหลักสูตร ตามองค์ประกอบที่ครบถ้วนและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ การดำเนินการระดับสถานศึกษา และการดำเนินการระดับชั้นเรียน

2.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณทรัพยากร การดำเนินการแบบมีส่วนร่วม ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมใน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

2.3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ หมายถึง การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร การจัด ระบบประกันคุณภาพภายใน และการวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตร

3. โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร หมายถึง โรงเรียนในสังกัด สพฐ. ที่ได้รับการคัดเลือก จากเขตพื้นที่การศึกษาให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเริ่มใช้ ในปีการศึกษา 2552 และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งปฏิบัติงาน ด้านหลักสูตร และการจัดการ

เรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นศูนย์วิจัย และพัฒนา การดำเนินตามโครงการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาละ 3 โรงเรียนประกอบด้วย

โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

ซึ่งในจังหวัดพิษณุโลก มีโรงเรียนต้นแบบจำนวน 9 โรงเรียน จำแนกตามประเภท การจัดการศึกษา ได้แก่

โรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ่อวิทย์บางระกำ โรงเรียนบ้านตะเดา โรงเรียนบ้านป่าแดง

โรงเรียนมัธยมศึกษา 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา โรงเรียนเนินมะปราง ศึกษาวิทยา โรงเรียนนครไทย

โรงเรียนขยายโอกาส 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก โรงเรียนพิณพล ราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 โรงเรียนบ้านป่าสัก

4. ข้าราชการครู หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนและครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปีการศึกษา 2552 ใน จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ข้าราชการครูในโรงเรียนประเภทการจัดการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการ บริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แตกต่างกัน